

Niettemin blijft nog altijd de vraag gewettigd, of deze regel ook opgaat voor de groote steden afzonderlijk. VAN ZANTEN is geneigd voor Amsterdam een andere slotsom te trekken en ook mijn cijfers voor Rotterdam zijn meer in overeenstemming met VAN ZANTEN dan met METHORST. Het is daarom gewenscht, dat er in verschillende groote steden over vele jaren de geboorte bewerkt wordt naar den leeftijd der ouder om te weten of, in de groote steden dezelfde wetten voor het jongensoverschot heerschen als op het platteland.

Juni 1924.

JAARVERSLAG VAN DEN BURGERLIJKEN GENEESKUNDIGEN DIENST IN NED. INDIË OVER 1921.

Bovengenoemd jaarverslag, opgenomen in de Mededeelingen van den B.G.D. in Ned. Indië (Anno 1923, D. IV), bevat als gewoonlijk weer vele belangrijke gegevens. Een ieder, die in de geneeskundige verzorging van onze koloniën belangstelt, zij de lezing van dit lijvige verslag aanbevolen; enkele gegevens mogen hier vermeld worden.

De dienst werkte op het eind van het jaar met 131 B.G.D. artsen, (waarvan ongeveer 40 fCt. buitenlanders) en 198 Gouv. Indische artsen en dokters Djawa, een aantal, dat nog steeds te klein is, om naar behooren den dienst ten bate der volksgezondheid te kunnen verrichten. Niettegenstaande de alomvattende bezuiniging, waardoor personeelsuitbreiding onmogelijk was, werd veel nuttig werk verricht.

Bij de bespreking der sterfte-statistiek wordt opgemerkt, dat de sterfte voor geheel Java ongeveer om 24 per 100 inw. per jaar schommelt. Op Midden-Java was hier en daar de sterfte veel hooger onder invloed van influenza, malaria en pest. Ook kwamen op enkele plaatsen dysenterie- en pokken-epidemieën voor. Behalve de gewone sterfte-tabellen zijn aan het verslag een drietal nieuwe tabellen toegevoegd, resp. omtrent de sterfte in de afdeelingen van Java en Madoera van 1912 t/m. 1921, vervoegens een opgave der sterfte onder de inlanders in de voornaamste plaatsen van Java gedurende de laatste 10 jaren en tenslotte een tabel, vermeldende de sterfte onder Europeanen te Batavia, Semarang en Soerabaja gedurende dat tijdvak. Vergeleken met de sterfte der inlanders in deze steden, worden deze cijfers hieronder overgenomen.

	sterfte 1921	onder Inlanders. gemiddeld 1912—1921	sterfte 1921	onder Europeanen. gemiddeld 1922—1921
Batavia.	47	52	13.2	16.3
Semarang.	54	58	16.1	19.5
Soerabaja.	58	56	16.3	18,

Betrouwbare geboortecijfers kunnen nog niet gegeven worden. Uit de opgaven der doodsoorzaken onder Europeanen blijkt, dat bovenaan staan de ziekten der ademhalingsorganen (ook zonder tbc.) en die der spijsvertering (zonder dysenterie). Malaria speelt als zoodanig eene secundaire rol, behalve te Semarang, waar in 16 fCt. deze ziekte de doodsoorzaak was. Ook de typhussterfte is nog veel te hoog (resp. voor Batavia, Semarang en Soerabaja 63 fCt., 4.74 fCt. en 4.56 fCt. der totale sterfte).

De verhoudingen, waarin de ziekte-oorzaken bijdragen tot reden van verlof, blijven vrijwel gelijk; alleen die der geslachtsziekten is toegenomen van 6.6 tot 9.7 fCt. voor Europeesche, van 10,9 tot 17.7 fCt. voor Inlandsche Landsdienaren. De opgaven betreffende de ziekeninrichtingen, geven geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen. De werkzaamheden aan het Geneeskundig laboratorium en het Instituut Pasteur blijken wederom toegenomen, het aantal onderzoekingen ver-

meerderde, evenals de hoeveelheid bereide entstoffen. Gemiddeld 96,6 pCt. der vaccinaties slaagden, een resultaat dat er wezen mag! In het Instituut Pasteur werden 447 personen behandeld. De totale mortaliteit bedroeg 0,64 pCt.; dit waren namelijk 3 personen, die nog geen volledige behandeling van 30 dagen hadden ondergaan. Rekent men deze niet mee, dan was de sterfte der volledig-behandelenden = 0. Voor het eerst sinds 1916 werd een geval van paralyse waargenomen bij een Europeaan van 34 jaar, welke zich 13 dagen na het verkrijgen van een lichte schramwond door den beet van een dollen hond, bij het Instituut aanmeldde. 14 Dagen na het begin der behandeling trad een myelitis op, welke gunstig verliep en 4 maanden later genezen was.

Als proef werd een begin gemaakt met het verzenden van gecarboliseerd virus fixe naar de Buitenbezittingen, om ook daar personen in de gelegenheid te stellen reeds behandeld te worden, in afwachting van de definitieve behandeling aan het Instituut. Nooit toch mag alleen op de behandeling buiten het instituut vertrouwd worden. Aldus werden 59 personen voorbehandeld, = 39 pCt. van het totale uit de Buitenbezittingen afkomstig aantal personen, een aantal dat nog te klein is, om over de doelmatigheid van dezen maatregel te kunnen oordeelen.

Na eenige opgaven omtrent den Quarantaine-dienst volgen meer uitvoerige mededeelingen omtrent de voornaamste besmettelijke ziekten.

Cholera kwam bijna niet voor, ook het aantal gevallen van pokken neemt af. Op Java werden 1445 gevallen gemeld met een mortaliteit van 19 pCt. De pesthaarden vertoonden zich hoofdzakelijk in het hoogland van Magelang, Salatiga en Bojolali. In 1921 waren er ruim 9700 gevallen. Thyphus kwam nog veel voor en had een vrij hooge sterfte, n.l. 17,1 pCt, de sterfte aan bacillaire dysenterie bedroeg zelfs 40 pCt., amoebendysenterie kwam weinig voor. Hier en daar verspreid traden gevallen op van meningitis cerebros spinalis epidemica, evenals verspreide gevallen van influenza, (welke ziekte in enkele dessa's veel slachtoffers maakte). Omtrent de verspreiding der lepra is nog weinig bekend, de enkele ontvangen rapporten hieromtrent geven nog geen volledig beeld. De intensieve behandeling der framboesia tropica wordt voortgezet (zie referaat in dit *tijdschr.* 1924, I. bldz. 976.); het blijkt, dat deze ziekte meer voorkomt in het laagland dan in de bergstreken van Java. Na nog eenige andere ziekten besproken te hebben, geeft het verslag enkele mededeelingen omtrent malaria en vermeldt ook de assaineeringswerken in de Tjihea-vlakte (zie referaat in dit *tijdschrift* 1924, II, blz. 2777).

Tenslotte volgen mededeelingen betreffende den Pharmaceutischen-, Technischen-, en Propaganda-dienst van den B.G.D. en een aantal zeer interessante grafieken omtrent het verloop van pest, cholera en pokken dedurende de laatste 10 jaren. Wij zien o.a., dat de pestcurve een plotselinge stijging vertoont in 1914, en daarna voor Oost-Java daalt tot 1917. In Midden-Java komen slechts weinig gevallen voor, na 1917 is er echter een sterke stijging merkbaar zoodat in 1921 het totale aantal gevallen bijna 10000 bedroeg. De laatste jaren worden ook enkele gevallen in West-Java gemeld. Cholera kwam in 1918 in epidemischen vorm voor, in 1921 is geen enkel geval gemeld. Pokken, waarvan in 1913 een groote epidemie op Java heerschte, vertoonde een steeds dalend sterftcijfer. Over de geheele bevolking berekend, bedraagt de totale sterfte van de tot aangifte gekomen gevallen van pest, pokken en cholera tesamen nog geen 0,5 per 1000 inwoners.

J. W. WOLFF.